

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Мирзоев Шухрат Ҷумъамуродович дар мавзӯи «Таҳлили муқоисавии ҳодисаҳои таърихӣ нимаи дуюми асри XIV ва ибтидои асри XV-и Мовароуннаҳру Хуросон дар «Зафарнома»-и Низомуддини Шомӣ ва «Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур»-и Ибни Арабшоҳ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD) аз рӯи ихтисосҳои 6D020300 - Таърих, ихтисоси 6D020303 - Таърихшиногорӣ, манбаъшиносӣ ва методҳои таҳқиқоти таърихӣ. –Душанбе, 2022. –68 с.

Дар сарчашмаҳои ҳагӣи асри миёнагӣ таърихи бойи халқи тоҷик таҷассум ёфта, ба шарофати меҳнати бисёрсолаи муҳаққиқон, ки матнҳои сарчашмаҳои асри миёнагиро дақиқона таҳлил намудаанд, равшан гардидаанд. Аммо то ба имрӯз баъзе муааммоҳои таърихи ватанӣ ҳанӯз норавшан боқӣ мондаанд. Мавзӯи таҳқиқоти Мирзоев Шухрат Ҷумъамуродович, ки ба омӯзиши сарчашмаҳои дасти аввали замони Темур ва Темуриён – “Зафарнома”-и Низомуддини Шомӣ ва «Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур»-и Ибни Арабшоҳ бахшида шудааст, муҳрам буда, интиҳоби чунин мавзӯӣ қобили дастгирист.

Аз автореферати диссертатсия бармеояд, ки муаллиф тавонистааст муҳрам будани мавзӯи таҳқиқотӣ, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқотро аз нуқтаи назари илмӣ асоснок намояд, асарҳои олимони ватанӣ ва хориҷиро, ки дар онҳо ба асарҳои таҳқиқшаванда таъя намуда, хулосабарорӣ карда шудааст баррасӣ намояд, асоси методологии таҳқиқотро муайян карда, сарчашмаҳои вобаста ба мавзӯи таҳқиқотро аз худ намуда, онро тавсиф ва баҳои илмӣ диҳад.

Муаллиф яке аз ҷиҳатҳои муҳрам будани мавзӯи диссертатсионии худро бо он алоқаманд намудааст, ки агар Низомуддини Шомӣ ҳамчун муаррихи дарбори амир Темур тамоми хунхориву ғоратгарии ӯро зер қабои мадҳу сано ба қалам дода бошад, Ибни Арабшоҳ ба хунхориҳои Темур объективона баҳои манфӣ додааст. Яъне ду муаррих ба воқеаҳои таърихӣ аз нуқтаи назари ба ҳам зид баҳо додаанд.

Бояд қайд намуд, ки диссертант дар баҳши дараҷаи таҳқиқи мавзӯи илмӣ таҳқиқотхоеро, ки ба паҳлӯҳои алоҳидаи рисолаҳои таҳқиқшаванда бахшида шудаанд, баррасӣ намуда, бархе аз олимоне, ки ба маълумотҳои Ибни Арабшоҳ баҳои манфӣ додаанд, низ қайд намудааст. Ба қатори чунин олимони муҳаққиқи фаронсавӣ Лусин Бувот (1872-1942) ва олими ӯзбек Х. Бабақбаев шомил мешаванд, ки сабаби муносибати манфии муҳаққиқони мазкур низ баррасӣ гардидааст. Ба ақидаи диссертант Ибни Арабшоҳ аввалин таърихнавис

мебошад, ки дар рисолаи худ таърихи Темур ва сиёсати пешгирифтаи ӯро аз нуктаи назари мардум баҳо додааст. Инчунин диссертант оид ба таҳқиқоти олимони ватаниву хориҷӣ, ки аз маълумоти Ибни Арабшоҳ истифода накардаанд, ёдовар шудааст.

Дар автореферати диссертатсия боби аввали он шарҳ дода шудааст, ки ба шарҳи холи Низомуддини Шомӣ ва Ибни Арабшоҳ, таърихи навишта шудани рисолаҳои онҳо, нашри рисолаҳо дар замони навтарин шарҳ дода шудаанд. Чунончӣ, қайд карда мешавад, ки Низомуддини Шомӣ соли 1401 зимни лашкаркашии дуюмини амир Темур ба Бағдод аз ҷониби ӯ ба қор қалб гардида, соли 1404 ба навиштани рисолаи худ – «Зафарнома» оғоз намудааст. Ибни Арабшоҳ бошад соли 1400-1401 хангоми ҳуҷуми амир Темур ба Шом ҳамчун асир аз он ҷо ба Самарқанда бурда шудааст. Баъд аз солҳои тӯлонӣ, соли 1436, яъне баъд аз 31-32 соли вафоти амир Темур Ибни Арабшоҳ дар Қоҳира, яъне дур аз ҳудуди империяи Темуриён, ба навиштани рисолаи худ – «Аҷоибу-л-мақдур-фи-ахбори Темур» пардохтааст. Диссертант сабаби аз тарафи Ибни Арабшоҳ бочуръатона инъикос гардидани хунхориҳои Темурро маҳз дар дур аз ҳудуди империяи Темуриён таълиф шудани рисолаи ӯ мебинад.

Дар автореферат боби дуюми диссертатсия низ муфассал шарҳ ёфта, «Инъикоси ҳодисаҳои таърихии нимаи дуюми асри XIV ва ибтидои асри XV дар «Зафарнома»-и Низомуддини Шомӣ ва «Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур»-и Ибни Арабшоҳ» унвон дорад. Дар боби мазкур диссертант таърихи сиёсии Мовароуннаҳрро дар давраи баррасишаванда дар асоси маълумоти Низомуддини Шомӣ ва Ибни Арабшоҳ баррасӣ намуда, маълумоти онҳоро инчунин бо маълумоти дигар муаллифони асри миёнагӣ муқоиса намудааст. Чунончӣ, зимни баррасии ҳуҷумҳои Темур ба Хоразм маълумоти Низомуддини Шомӣ нисбат ба маълумоти Ибни Арабшоҳ муқамал ва ба ҳақиқат наздик эътироф карда мешаванд. Дар боби мазкур диссертант қайд менамояд, ки симои зохирии Темур дар рисолаҳои муррихони дарбори Темур ва Темуриён, ба монанди Ғиёсиддин Алӣ, Низомуддини Шомӣ, Шарафуддин Алии Яздӣ, Мирхонд ва ғайраҳо инъикос наёфтааст. Диссертант ба ҳуҷуми омадааст, ки эҳтимол инъикос намудани симои зохирии Темур аз тарафи давлат манъ гардида шуда бошад. Қайд карда мешавад, ки Ибни Арабшоҳ аввалин шуда симои зохирии Темурро инъикос намудааст.

Мухтавои автореферати диссертатсияи Мирзоев Шухрат Ҷумъамуродович аз он шаҳодат медиҳад, ки диссертатсияи муаллиф дорои пояи илмӣ, гузориши

мантикий масъалаҳои омӯзиш, мувофиқати номгузории бобҳо ва зербобҳо бо матн, асоснок будани хулосаҳои диссертант мебошад.

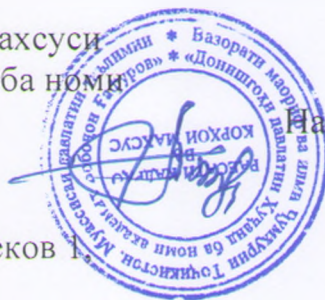
Хулоса, автореферати диссертатсияи Мирзоев Шухрат Цумъамуродович «Тахлили муқоисавии ҳодисаҳои таърихий нимаи дуюми асри XIV ва ибтидои асри XV-и Мовароуннахру Хуросон дар «Зафарнома»-и Низомуддини Шомӣ ва «Аҷоибу-л-мақдур фи ахбори Темур»-и Ибни Арабшоҳ» дар сатҳи баланди илмӣ навишта шуда, ба талаботҳои ҚОА назди дастгоҳи президенти ҚТ ҷавобгӯ мебошад ва муаллифи он сазовори дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD) аз рӯйи ихтисосҳои 6D020300 - Таърих, ихтисоси 6D020303 - Таърихнигорӣ, манбаъшиносӣ ва методҳои таҳқиқоти таърихӣ мебошад.

Иҷроқунандаи вазифаи мудири кафедраи археология, этнография ва диншиносӣ, номзади илмҳои таърих, дотсент

Хусенов Ф.Р.

Имзоро тасдиқ мекунам:

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси МДТ «Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров»

Наврӯзов Э.

18.11.2022 с.

Суроға: 735700 гузаргоҳи Мавлонбеков 1
ш. Хучанд, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
МДТ «Донишгоҳи давлатии Хучанд ба
номи академик Бобочон Ғафуров»
Тел.: (+99292) 774-25-22
E-mail: Farrukh_2522@mail.ru